DEO OPT. MAX. VNI ET TRINO, VIRGINI DEIPARÆ, ET SANCTO LVCÆ ORTHODOXORVM MEDICORVM PATRONO.

QVÆSTIO MEDICA

QVODLIBETARIIS DISPVTATIONIBVS MANE DISCVTIENDA

IN SCHOLIS MEDICORVM, DIE IOVIS XXII. IANVARII.

M. CLAVDIO TARDY, Doctore Medico, Moderatore.

1104.

An morbi omnes à vitiato motu sanguinis?

PARTIVM finis, initium vbique, nullibi, sibi sunt inuicem finis, initium; mutuis egent illæ subsidijs, mutuis certant officijs & qualitatibus vitæ aptis calido, frigido, humido; homo quippe circulus vniuersi modo & dependentia, Tribus constat periodis; extima cerebri totiusque habitus neruosa, frigidissima, similis astrorum viribus; intima iecoris & partium nutritiarum venosa, humidissima, lunæ; media cordis & pulmonis arteriosa calidissima, solis, calorem continet omnium circuituum moderatorem. Cor omnium centrum, principium & finis; largitur omnibus vt omnes exipso viuant. Necessarius vniformis spirituum impulsus, confluxus sanguinis, & consensus partium καθ' ὑνωμεσίαν, singularumque particularum ad obeundas actiones, quarum varietatis vnicum principium structura, & calor vnus opifex, spiritus & sanguis hunc inuehunt suo motu; nam facultas animalis in somno feriatur, quia sanguis & spiritus ab externo circuitu feruntur ad intima corporis & ad magnum principium, vbi solas nutritionis & vitæ functiones exercent; viceque versa mituuntur ad organa motus & sensus, viget animalis facultas & externi circuitus partium nutritio vberior. Exquisitissimam naturæ materiam perficiunt crebræ vices anni tempestatum, mensium, dierum, otij, negotij, vigiliæ, somni, animique pathematum; breuissima sanguinis in orbe corporis agitatio largitur earum vires, hepar humiditatem veris, cerebrum frigus hyemale, Cor insitus homini sol, æstatem parit autumni nesciam. Sanguis in habitu refrigeratus igneicaloris vim temperat, vt ad medium circuitum mitigat ardorem cordis, moxque æstuans effunditur ad externum circuitum vbi vitæ functiones omnes exercet: Ita sanguis assiduo motu liquatus vindicatur à putredine & crudore, partiumque temperamentis, & functionibus dissimillimis pervtilis est, nunc incalescens, nunc refrigeratus. Non vigent reciproci motus, abolentur actiones, concrescit sanguis & membra stupent. Latio in orbem motuum perfectissimus aliorum finis & opifex eos omnes habet asseclas, vitalis motus sanguini præripit occasionem putredinis sui impetus crebritate. Singuli circuitus semiignei, semiaquei, aqua igni alimentum, cuius assidua necessitas, assidua commutatio, aquæ in ignem, ignis in aquam, reactione mutua, & locorum diuersitate varias induunt qualitates; has amittunt in corde nouas assumunt, & ex omnibus vnitis exquisita permixtione fit sanguis. Quæ sunt in motu facilius alliciuntur, expelluntur, sic alimentum motu distribuitur, ejicitur excrementum facilius quam si manent immota; aquæ fluentes & puræ felicius alunt plantas, animalia. Ita perennis agitatio sanguinis in corpore humano vna omnium functionum & sanitatis est opifex.

SANITATEM euertunt tot genera morborum quot ὁμοιὸς ἑτεροιὸς vitia, hæc autem sunt quatuor interceptio, imminutio, deprauatio, & præcipitatio. Intercipiunt & imminuunt motum sanguinis plethora, crassities, corporis ac viscerum frigiditas, venarum angustia, imbecillitas. Præcipitem efficiunt eiusdem penuria, subtilitas, corporis ac viscerum calor, vasorum amplitudo. Deprauant motum sanguinis eiusdem subtilitas, humorum quibus constat impermixtio, viscerum inæqualis intemperies. Interceptio venarum insignium dicitur obstructio, exilium constipatio, vnde morborum ilias, hinc febres omnes essentiales, intermittentes, assiduæ, symptomaticæ quas in flammationes inducunt, nam tumores omnes fiunt constipatione, velimbecillitate venularum quæ non excipiunt, nec alio conuehunt humorum copiam quam arteriæ cum venis assiduo effundunt. Tromata lædunt actiones & inferunt necem profuso sanguine, aut inducta phlegmone. Hinc morbi capitis, aliarumque omnium partium. Sanguis plethoram particularem facit opificem torporis, & lædit propriam functionem partis in qua sistitur; sic ambulatio lædit, & oritur torpor in tibijs & pedibus ex diuturna sessione quæ venas comprimit & sistit sanguinem commeantem. Ita sanguis vberior per arterias venasque insinuatus in cerebri sinus, nec inde refluens torporem parit in vniuerso corpore, & ratione copiæ, qualitatis & variarum cerebri partium quas inuadit, nunc omnes nunc aliquas illius actiones offendit; hinc cerebrum laborantium affectibus cataphoricis & paraphoricis circumjectarum & tumefactarum venarū mole opprimitur, vt ægrè delatetur & contrahatur; qui vni exillis affectibus obnoxij sunt, alijs fiunt opportuni, velminimum mutato sanguinis impulsu penes locum. Ita melancholici plerumque fiunt epileptici & tandem aliquando apoplectici, epileptici reciproca commutatione fiunt melancholici, alteruter morbus excitatur provt humor atrabilarius in alterutram partem cerebri decumbit. Interceptionem pessimum commeatus vitium comitatur aliud, quod est eiusdem motus omniumque functionum deprauatio. Sic intercepta muliebria resluunt ad præcordia & ratione copiæ, qualitatis, & locorum quos impetunt plurimas, aut omnes actiones lædunt. Sic vterus crurales venas comprimens intercipit motum sanguinis, hinc extremorum frigus ac torpor, palpitatio cordis, epilepsia & delirium; vteri repositio, & inguinum fotus ex aqua frigida commeatum sanguinis, & integritatem functionum restituunt. Obstructio majorum venarum nulla sanabilis, laborant tamen imbecillitate & illuuiei decubitu à visceribus morbosis, vnde concretus sanguis cietur incerto motu dolorem pariens vbi subsistit. Sic ischias, typhus, & nephritidis conflictaria symptomata. Vt medicus dilatat venas, easdem angustat occurrens morbis ex adauctomotu sanguinis, sic vterini fluoris excessum sistit injectis vinculis lanei, crassis, & mollibus paulo supra genua & cubitos, vt venæ comprimantur & euacuatio sanguinis compescatur. Circuitus externus & infimus vitijs commeatus omnibus patent, interceptioni maxime, adauctioni medius. Vitia commeatus morbos omnes pariunt, vicissim morbi vitiant commeatum, & mutuo conspirant in ægri perniciem.

EXTERNA & maxima periodus amplectitur caput, artus omnes, & partes continentes pectoris & abdominis, sedem, vesicam & pudenda; redundantiæ & illuuiei alienæ obnoxia & propriæ, nunquam morborum expers, saltem cutaneorum, dum venæ debiles & angustæ non conuehunt, imo respuunt cacochymiam quam arteriæ assiduo fundunt; frigus ambientis auget structuræ & caloris defectum, hinc pustulis & tumoribus innumeris inquinatur. Hyems constringit venas, sanguinem sistit, coagulat, vnde tumor extremorum, liuiditas & torpor, aqua tepens dissoluit. Inflammationes omnes externæ, internæ, Pleuritis, Phrenitis & similes, dum sanguis vberior effusus in partium meatus & collectus putret ac inducit phlegmonem, quæ tumor doloris icus, ruber & pulsatorius ex arteriarum compressione; sequuntur abscessus, gangræna & scirrhus, Plethoram venæ comuehunt, ni propria vetet plenitudo: cōuenit omnibus epaphæresis, internis vigilia, somnus externis. Quædam febres oriuntur ex vniuersi corporis inflammatione, qua tumefactæ carnes venas comprimunt ac sistunt sanguinem, ita vt non refrigeretur ejectis noxijs, non flabelletur motu perenni nec frigidi aëris attractione. Phlegmoni testium propter anastomoses & facilitatem refluxus sola repellentia, etiam in declinatione. Vasorum tenuitas, articulis innatum & externum frigus incressant & intercipiunt motum sanguinis, vnde arthritis & podagra, sola paregorica mixtis initio repellentibus. Angina fit vere aut hyeme humoris pituitosi lentique decubitu à capite in juguli venas, vbi sanguinem sistit, coagulat, & obturat meatus sanguinis & aëris, intrusus impetu in ranulares venas & in linguam fluxioni excipiendæ obnoxiam insita raritate & siccitate. Phlegma recens è cibis quotidianis, fluit & refluit à capite in aluum. Vulgare vagatur in maioribus venis nec hæret vlli certæ parti. Phlegma vetus album dicitur & ab exilibus effusum venis habitum corporis vniuersi tumefacit. Tres illæ pituitæ species segnitiem inducunt imminuto motu sanguinis & lædunt actiones. Tumor vniuersalis ex visceruм κακοφορίαις aut capitis hydrops: Caput incalescens hyeme trahit vehementius, tractos humores nequit excoquere, nequidem continere, sed inquinatos refundit in posticas partes & venas quæ declines & amplæ, vnde nutritionis deprauatio inanitates omnes infarciens; immobilitas & putredo, vbi non est locus in quo motus & flabellatio; trahunt partes, vt fruantur, at illuuiei quis fructus; actiones à spiritibus, at inaria partium dicata spiritibus, ichoribus replentur; instaurandus sanguinis commeatus crebra catharsi, venæ sectione, exercitio quæ pariunt ὑπερχολίαν. Bilis fastidio est nec vnquam refluit, nisi superstes intus erefypelas, febris & inanitas hanc reuocent ægri damno. Non exhaurienda plenitudo, ne celeritate πυρετοῦ ἐμπύου incandescat bilis & excurrat sursum; fera & consulta epicrasis.

IN quamcumque partem alimentum vberius influit in ea morbum parit, maximè si vitiosum, ita quatuor apoplexiæ species, causis, accidentibus & curatione distinctæ. Apoplexia sanguinea fit interceptis iuguli venis à plenitudine, quæ sanguinis impetum sistit & collecta cerebrum premit eique immobilitatem inducit, vt ἑφραξις, concussio magna aut imperitus chirurgus in perforatione cranii, vnde functiones omnes animales concidunt. Hæc apoplexia nullo dolore prænunciata, sed grauitate capitis & propensione in somnum eget epapharesi sola, quæ cerebri sinus & venas omnes exhauriens illud onere subleuat & viarum libertate restituta facultatem animalem instaurat. Capitis dolor vellicans & mentis perturbatio præcedunt apoplexiam ex atra bile, indicant præturbra facies, inconniuens aspectus, & vniuersi corporis convulsio; sanat higemonicum è venis cubiti, linguæ & iuguli, post totum qui concretum sanguinem liquat & educit è cerebri venis & sinubus, emeto cathartica & deinde eccoprotica lenientia, lac asininum. Epilepsia differt sola magnitudine ab hac apoplexia, & in eam degenerat atræ bilis incrassatione, & augmento. Dolor frontis & oculorum caligo prænuntiant apoplexiam à pituita, quæ summo frigore spiritus extinguit, sanguinem coagulat, juguli venas obstruit, & premit cerebrum. Hæc apoplexia curatur venæ sectione, cholagogis, emeticis, errhinis vehementibus virtute & actu calidis. Quarta species apoplexiæ fit à flatibus cerebrum comprimentibus, dum venas & sinus illius inuadunt, denuntiatur oscitationis assiduitate & celeritate solutionis. Spiritus functionum omnium opifices, at ψευδοπνεύματα quæ nutritiæ partes emittunt vberrima eas omnes vitiant, extinctione spirituum, inquinatione & humorum ac plexus choroidis insolente impulsu, hinc deliria, convulsiones, & motus epileptici, nam permixtis flatibus corrumpitur motus sanguinis, subsistit in aliquibus venis, in aliis pigrè procedit, celerius alias peruadit; hæc cogitationis inæqualitas confusas facit sensationes & motus, quia confusa corporis agitatio fit à confusa cogitatione. Hæc epilepsia sedatur commotione corporis & calore externo, cuius ope liquatur sanguis & flatus soluuntur. Qui etiam excitant vertiginem, cuius altera causa mediocris vasorum cerebri plenitudo compressionem fugacem inducens; in apoplexiam degenerat augmento plenitudinis. Iidem flatus torporem pariunt in carnibus, stoliditatem & dysphœam compresso diaphragmate. Cerebrum τῦ ψυχεῦ ἡ τὸ κοινὸν αἰσθητήριον & auctor externi circuitus omnis vtpote ossei, neruosi, membranosi, partium tribulium qualitates fouet & instaurat; Hæ inuicem cōpatiuntur, nunc alicuius materiæ transfusione, nunc propagatione solius qualitatis, sic exflgore pedum capitis crudor, homogeneis tentantur morbis, vt viribus iisdem pollent. Cerebri noxis ὑνωμεσία compatitur, gentilitiæ partes maxime, sin minus clades imminet; frigus hostile pectori, cerebro, neruis, medullæ spinali, membranis, ossibus; est causa convulsionis, tetani. Frigus, horror & tremor fiunt humoris frigiditāmi permixtione cum sanguine, aut eiusdem è capite in subiectas partes impluuio, & humoris acerrimi excursu è vasis, è visceribus & vomica in externum circuitum, vbi spiritus extinguit, sanguinem sistit & in exiliorem molem cogit, vnde venarum & partium contractio: ferum natura frigidum & acre tenuitate expressum pungit neruos & inducit tremorem; hinc quoque sanguinis & spirituum retractio ad viscera.

MEDIA periodus minima, validissima morbis alienis, raro propriis laborat, æstu à naturâ, sæpe tamen alieno, impedita refrigeratione & igneæ materiæ influxu, ex transitu quippe bilis vtriusque & phlegmatis, sanguinis inflammati, spirituum accessorum fuligine & nosique recrementi febres omnes; symptomaticas inducunt inflammationes systrophicæ, simplices. Essentiales assiduas, synochos, quotidianas, tertianas, quartanas, ardentes, colliquantes, syncopticas, horrificas, purpuratas, pestilentes infert humorum & spirituum cùm in maioribus tùm in minoribus venis putrentium copia & infensæ qualitates; febres intermittentes excitantur è varijs focis & venis minoribus. Sic adaucto aut deprauato motu sanguinis inquinati, corrupti, igniti nobilissimum viscus æstuat & eumdem refundit vniuerso corpori, vnde febris omniumque functionum deprauatio, propter ἀυσκρασίαν opificis & impulsus insolentiam. Hinc palpitatio cordis & arteriarum quæ aliquando ab humore lento, glutinoso solis trifulcis valuulis hærente, vnde variæ generationes: aliquando à sanguine concreto in venis, nūquam in auriculis cordis, non in ventriculis nec in arteriis, vbi grammosus plerumque dissoluitur. Ignis assiduo dilatatur rarefactione & expulsione fuliginum, contrahitur alimenti reactione & frigidi occursu: ignis insiti eædem sunt in corde vices, assiduo dilatatur æstu sanguinis & subita rarefactione, contrahitur appulsu frigidi chyli, pituitæ, sanguinis, aëris, his orbatus marcescit humoris primigenii subita consumptione, vbetioris alimenti mole & vehementia frigoris extinguitur. Cor vniuersi corporis focus ardet indesinenti flamma quæ deurit vehementius quo sanguis calidior; vna salus refrigerium cuius causa circuitus omnes, vtilissimum pulmo continet, ipse natura frigidus impensius refrigeratur attracto aëre, potu, humiditatis è capite impluuio; si quid horum deficiat aut excedat, vitiatur commeatus, vnde morbi pulmonis omnes. Periodus infima taro quidem alienis, at propriis vitiis laborat æpissime, quę propagantur in alias periodos, vbi sympathica aliquando fiunt idiopathica. Indigena bilis vniuersum corpus affligit, maxime cerebrum & sensoria: in his tamen est author morbotum sanabilium propter facilitatem fluendi, secedendi meatu naturæ familiari longeque à parte affecta. Sic in febre surditas alvum sistit, tum surditas biliosorum deiectione desinit. Salutaris est ocolorum inflammationi diarrhœa. Alvus prorupta tempore critico, bile vitellina iuuat comatosos, obsurdescentes. Circuitus hic constat vasis exilibus innumeris, loca frigida, imbecillia, illuuies intus, exterius tumefaciens lienem, pancreas, mesenterium in quibus obstructiones frequentissimæ; sic in mœrore diuturno pylorus & vasa splenica stringuntur à turgido pancreate, vnde periodus intercipitur, ψευδοπνεύμασιν vbertas & omnium functionum deprauatio. Venerea lues hinc capiti eiusque familiæ sympathica fit idiopathica. Hepar ἡμάλεον, humoris iucundissimi principium assiduis pene obstructionibus laborat.

Ergo morbi omnes à vitiato motu sanguinis?

DOMINI DOCTORES DISPVTATVRI.

F.M.P. BIBLIOTHEQUE

M. *Franciscus de la Chambre, Med. Regis Ordin.*
M. *Alanus Lami.*
M. *Nicolaus le Lettier.*

M. *Claudius Quartier.*
M. *Franciscus Landrieu.*
M. *Antonius de Sartes.*

M. *Michaël Mares.*
M. *Martinus AKakias.*
M. *Nicolaus Cadon.*

Proponebat Lutetiæ PETRVS POVRRET Baudonienſis. A.R.S.H.M.DC.LX.